

हरियाणा विद्यालय शिक्षा बोर्ड

पाठ्यक्रमस्य अध्यायानुसारम् अङ्कानां विभाजनम् (2023-24)

कक्षा: वरिष्ठ माध्यमिक परीक्षा सह उत्तर मध्यमा विषय: संस्कृत व्याकरण भाग-1

कोड: 1202 SVF

सामान्यनिर्देशाः-

1. सम्पूर्णपाठ्यक्रमस्य आधारे एका वार्षिकी परीक्षा भविष्यति।
2. वार्षिकी परीक्षा 80 अङ्कानां भविष्यति एवं च आन्तरिकं मूल्याङ्कनं 20 अङ्कानां भविष्यति।
3. आन्तरिकमूल्याङ्कनस्य कृते निम्नानुसारम् आवधिकं मूल्याङ्कनं भविष्यति-
 - (i) 6 अङ्कानां कृते - 3 सैट (SAT) परीक्षाणाम् आयोजनं भविष्यति। तासु परीक्षासु अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 06 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - (ii) 2 अङ्कयोः कृते- एका अर्धवार्षिकी परीक्षा भविष्यति। यस्य अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 2 अङ्कयोः भाराङ्को भविष्यति।
 - (iii) 2 अङ्कयोः कृते- शिक्षकाः कक्षा-कक्षयोः सहभागितायाः (CRP) कृते मूल्याङ्कनं करिष्यन्ति एवं च अधिकतमौ द्वौ अङ्को अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने दास्यन्ति।
 - (iv) 5 अङ्कानां कृते- छात्राः परियोजनाकार्यं करिष्यन्ति। यस्य अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 05 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - (v) 5 अङ्कानां कृते- छात्राणाम् उपस्थितेः अनुसारेण अधिकतमाः 05 अङ्काः प्रदीयन्ते-

75% तः	80% पर्यन्तम् = 01 अङ्कः
80% तः उपरि	85% पर्यन्तम् = 02 अङ्कौ
85% तः उपरि	90% पर्यन्तम् = 03 अङ्काः
90% तः उपरि	95% पर्यन्तम् = 04 अङ्काः
95% तः उपरि	= 05 अङ्काः

पाठ्यक्रमस्य संरचना (2023-24)

कक्षा: वरिष्ठ माध्यमिक परीक्षा सह उत्तर मध्यमा विषय: संस्कृत व्याकरण भाग-1

कोड: 1202 SVF

क्रम-संख्या	आकलनबिन्दवः	अङ्का
1.	खण्डः 'क' आख्यातिकः(जुहोत्यादिगणादारभ्य यङन्तप्रक्रियापर्यन्तम्) 1. सूत्रार्थाः 2. धातुरूपाणि 3. रूपसिद्धिः 4. सम्बद्धमूलधातुपाठः	(64) 14 15 15 20
2.	खण्डः 'ख' बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः • बहुविकल्पीयप्रश्नाः एकैकस्याङ्कस्य सम्पूर्णपाठ्यकमात् निश्चिताः सन्ति ।	16
	योगः	80
	आन्तरिक-मूल्याङ्कनम्	20
	सम्पूर्णाङ्काः	100

खण्डः 'क'—आख्यातिकः

1. सूत्रव्याख्या
सूत्राणामर्थाः, उदाहरणानि, उदाहरणगतरूपाणां सिद्धयः ।
2. धातुरूपाणि
रूपाणां शुद्धोच्चारणम्, कण्ठस्थीकरणम्, शुद्धलेखनम्, धात्वर्थज्ञानम्, वचनपुरुषयोः सम्यगवबोधनम् ।
3. रूपसिद्धिः
धातोः विशिष्टज्ञानम् (उदात्तानुदात्तस्वरितपरस्मैपद— आत्मनेपदभेदेन), सूत्रार्थज्ञानम्, रूपसिद्धिप्रक्रियावबोधः ।
4. मूलधातुपाठः
धातूनां शुद्धोच्चारणम्, सपवाहं कण्ठस्थीकरणम्, शुद्धलेखनम्, धातूनां गणपरिज्ञानम्, धातुनामर्थाः ।

मासिक पाठ्यक्रमस्य शिक्षण-योजना (2023-24)

कक्षा: वरिष्ठ माध्यमिक परीक्षा सह उत्तर मध्यमा विषय: संस्कृत व्याकरण भाग-1

कोड: 1202 SVF

मासाः	पाठ्यपुस्तकस्य नाम	पाठ्यबिन्दवः	शिक्षणस्य कालांशाः	पुनरावृत्तेः कालांशाः
अप्रैल	धातुपाठः (जुहोत्यादिगणः)	सम्पूर्णगणः	3	2
	आख्यातिकः (जुहोत्यादिगणः)	सम्पूर्णगणस्य रूपसिद्धयः, धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	15	3
मई	धातुपाठः (दिवादिगणः)	1-70 धातुकण्ठस्थीकरणम्	3	2
	आख्यातिकः (दिवादिगणः)	1-70 धातूनां रूपसिद्धयः, धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	15	3
जून	ग्रीष्मावकाशेषु संस्कृतसम्बद्धगतिविधयः			
जुलाई	धातुपाठः (दिवादिगणः)	70-133 धातुकण्ठस्थीकरणम्	3	2
	आख्यातिकः (दिवादिगणः)	70-133 धातूनां रूपसिद्धयः, धातुरूपा णि सूत्रार्थाश्च	15	3
अगस्त	धातुपाठः (स्वादिगणः)	सम्पूर्णगणः	3	2
	आख्यातिकः (स्वादिगणः)	सम्पूर्णगणस्य धातूनां रूपसिद्धयः, धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	15	3
सितंबर	धातुपाठः (तुदादिगणः)	1-75 धातुकण्ठस्थीकरणम्	3	2
	आख्यातिकः (तुदादिगणः)	1-75 धातूनां रूपसिद्धयः, धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	15	3

अक्तूबर	धातुपाठः (तुदादिगणः) आख्यातिकः (तुदादिगणः)	76-147 धातुकण्ठस्थीकरणम् 76-147 धातूनां रूपसिद्धयः, धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	3 15	2 3
नवंबर	धातुपाठः (रुधादिगणः) आख्यातिकः (रुधादिगणः)	सम्पूर्णगणः सम्पूर्णगणस्य धातूनां रूपसिद्धयः, धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	3 15	2 3
दिसंबर	धातुपाठः (क्र्यादिगणः) आख्यातिकः (रुधादिगणः)	सम्पूर्णगणः सम्पूर्णगणस्य धातूनां रूपसिद्धयः, धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	3 15	2 3
जनवरी	धातुपाठः (चुरादिगणादारभ्य कण्ड्वादिपर्यन्तम्) आख्यातिकः (चुरादिगणादारभ्य यङन्तप्रक्रियापर्यन्तम्)	सम्पूर्णगणः सम्पूर्णगणस्य धातूनां रूपसिद्धयः, धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	3 15	2 3
फ़रवरी	धातुपाठः (जुहोत्यादिगणादारभ्य कण्ड्वादिपर्यन्तम्) आख्यातिकः (चुरादिगणादारभ्य यङन्तप्रक्रियापर्यन्तम्)	आवृत्तिः आवृत्तिः	7 18	- -
मार्च	वार्षिकी परीक्षा			

विशेषकथनम्—

विषयशिक्षकेभ्यः मन्तव्यो दीयते यत् ते छात्राणां शब्दावल्याः अवधारणाश्च स्पष्टतां वर्धनाय अध्यायेषु प्रयुक्तायाः शब्दावल्याः परिभाषात्मकशब्दानां टिप्पणीपुस्तिका सज्जीकरणाय च निर्देशं कुर्युः।

निर्धारितपुस्तकानि—

1. आख्यातिकः – प्रकाशकः (वैदिकयंत्रालयः अजमेरः)।
2. धातुपाठः।

प्रश्नपत्रस्यप्रारूपम्(2023-24)

कक्षा: वरिष्ठ माध्यमिक परीक्षा सह उत्तर मध्यमा विषय: संस्कृत व्याकरण भाग-1

कोड: 1202 SVF

प्रश्नानां प्रकारः	अङ्काः	संख्या	विवरणम्	पूर्णाङ्काः
वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	1	16	16 बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः	16
अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः	2	10	धातुरूपाणि सूत्रार्थाश्च	20
लघूत्तरात्मकप्रश्नाः	4	5	मूलधातुपाठः	20
दीर्घ-उत्तरात्मकप्रश्नाः	6	4	रूपसिद्धयः	24
योगः		35		80

